

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციის შედეგად დამდგარი ზიანისათვის სატრანსპორტო საშუალების მფლობელის სამოქალაქო-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის თაობაზე (საქმე #ას-254-239-2010).

აღნიშნული სამოქალაქო საქმე ეხებოდა ქ. ს-დის სარჩელს, რომლითაც იგი მოპასუხეებისაგან მოითხოვდა მისი კუთვნილი ავტომანქანისათვის ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხე ლ. ნ-ძის კუთვნილი ავტომობილი, რომელსაც მისი თანხმობით, თხოვების ხელშეკრულების საფუძველზე, მართავდა მოპასუხე ვ. ბ-შვილი, საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევით შეეჯახა მოსარჩელის კუთვნილ ავტომობილს და დააზიანა იგი.

საკასაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემული დავის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანი იყო იმ საკითხის გარკვევა, თუ ვინ მიიჩნევა სატრანსპორტო საშუალების მფლობელად და რა შემთხვევაში ეკისრება მას პასუხისმგებლობა სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციის შედეგად მიყენებული ზიანისათვის.

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილზე და განმარტა, რომ აღნიშნული ნორმის მიზნებიდან გამომდინარე, სატრანსპორტო საშუალების მფლობელად მიიჩნევა პირი, რომელიც იურიდიული საფუძველით ახორციელებს ნივთზე ფაქტობრივ ბატონობას. იმ შემთხვევაში, თუ პირი, რომელიც იყენებს სატრანსპორტო საშუალებას მისი მფლობელის ნებართვის გარეშე (არამართლზომიერი მფლობელი), სხვას მიაყენებს ზიანს ამ სატრანსპორტო საშუალების გამოყენებით, სამოქალაქო პასუხისმგებლობა დაეკისრება ამ პირს (არამართლზომიერ მფლობელს) და არა სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს. ამასთან, მფლობელი ვალდებულია აანაზღაუროს მიყენებული ზიანი, თუ სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება შესაძლებელი გახდა მისი ბრალის გამო. სხვა შემთხვევაა, როდესაც მფლობელის მიერ მოსარგებლისათვის სატრანსპორტო საშუალების გადაცემა მართლზომიერია და სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციას მოჰყვება ზიანი. ასეთ დროს შესაძლებელია გამოვყოთ ორი შემთხვევა, როდესაც პასუხისმგებლობა ეკისრება სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს: კერძოდ, როდესაც მოსარგებლე მფლობელის მიერ დანიშნულია სატრანსპორტო საშუალების სამართავად, ან თუ ეს სატრანსპორტო საშუალება მას გადაცემული ჰქონდა მფლობელისაგან. ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა ენიჭება მომეტებული საფრთხის წყაროთი ზიანის მიყენების ინსტიტუტის თავისებურებას, რომლის შესაბამისად, სამოქალაქო პასუხისმგებლობა შეიძლება დაეკისროს პირს (მფლობელს), რომელიც არ წარმოადგენს ზიანის მიმყენებელს, არ მიუძღვის ბრალი ზიანის დადგომაში.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოპასუხე ლ. ნ-ძე, როგორც ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელი, მიჩნეულ უნდა ყოფილიყო ზიანის ანაზღაურებაზე ვალდებულ პირად.

საკასაციო სასამართლომ ასევე მიიჩნია, რომ მოცემულ საქმეზე არსებობდა მოპასუხეთა სოლიდარული პასუხისმგებლობის საფუძვლები. პალატამ განმარტა, რომ სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციის შედეგად დაზარალებულ პირს არ ეკრძალება, სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილით ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა ერთობლივად წაუყენოს როგორც ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელს (სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მესამე წინადადების საფუძველზე) ისე – სატრანსპორტო საშუალების მოსარგებლეს, რომელიც ბრალეულად მოქმედებდა და ზიანის მიმყენებელია 992-ე მუხლის საფუძველზე. ამ შემთხვევაში სახეზეა მოვალეთა სიმრავლე ვალდებულებაში, ვალდებულებათა ერთიანობა, როდესაც ყოველ მოვალეს თავისი საკუთარი ვალდებულება აკისრია კრედიტორის წინაშე, მაგრამ ისინი ერთმანეთთან ისეა დაკავშირებული, რომ ქმნის სოლიდარულ ვალდებულებას.

**სამოქალაქო საქმეთა პალატა**

**შემადგენლობა:**

ლალი ლაზარაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),  
ნუნუ კვანტალიანი, ვასილ როინიშვილი

**სხდომის მდივანი – ლ. სანიკიძე**

**კასატორი (მოპასუხე) – ლ. ნ-ე, წარმომადგენელი ზ. ს-ე**

**მოწინააღმდეგე მხარე (მოსარჩელე) – ქ. ს-ი, წარმომადგენელი ხ. გ-ი**

**თანამოპასუხე – ვ. ბ-ი**

**გასაჩივრებული გადაწყვეტილება –** თბილისის სააპელაციო სასამართლოს  
სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 5 იანვრის გადაწყვეტილება

**დავის საგანი –** ავტოსატრანსპორტო შემთხვევით მიყენებული ზიანის  
ანაზღაურება

**ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი:**

2009 წლის 17 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სასარჩელო განცხადებით მიმართა ქ. ს-მა მოპასუხეების – ვ. ბ-ისა და ლ. ნ-ის მიმართ. მოსარჩელემ მოითხოვა ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად, კუთვნილი ავტომანქანის დაზიანების გამო, მოპასუხეებისაგან ზიანის ანაზღაურება სოლიდარულად 9 419 ლარის ოდენობით.

სარჩელის თანახმად, ქ. ს-ის საკუთრებაშია ავტომანქანა მერსედესი E-320, სახელმწიფო ნომრით ..., რომელიც კანონიერ მფლობელობაში ჰქონდა გადაცემული შ. ხ-ს და ეს უკანასკნელი სარგებლობდა ავტომანქანით. 2009 წლის 8 ივნისს შ. ხ-ს დაეჯახა ლ. ნ-ის საკუთრებაში მყოფი ავტომანქანა მერსედესი სახელმწიფო ნომრით ..., რომელსაც მართავდა ვ. ბ-ი. საპატრულო პოლიციის მიერ შედგენილი საჯარიმო ქვითრიდან ირკვევა, რომ ავტოსაგზაო შემთხვევა მოხდა ლ. ნ-ის საკუთრებაში მყოფი ავტომანქანის მიზეზით. მოსარჩელის განმარტებით, მის საკუთრებაში არსებული ავტომანქანის აღდგენას სჭირდება 9 419 ლარი (ტომი I, ს.ფ. 1-11).

მოპასუხე ვ. ბ-მა სარჩელი არ ცნო. სარჩელი ასევე არ ცნო ლ. ნ-ემ, რაც იმით დასაბუთა, რომ მას ბრალი არ მიუძღვოდა ზიანის მიყენებაში. შესაბამისად, იგი მიიჩნევდა, რომ მოსარჩელის წინაშე ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება არ წარმოშობია (ტომი I, ს.ფ. 41-48, 51-58).

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 18 ივნისის განჩინებით სარჩელის უზრუნველყოფის მიზნით ყადაღა დაედო მოპასუხე ლ. ნ-ის სატრანსპორტო საშუალებას (ტომი I, ს.ფ. 31-32).

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 1 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით ქ. ს-ის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოპასუხე ვ. ბ-ს ქ. ს-ის სასარგებლოდ დაეკისრა 9 419 ლარის გადახდა, სარჩელის მოთხოვნა ლ. ნ-ის მიმართ არ დაკმაყოფილდა; ამავე განჩინებით თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 18 ივნისის განჩინებით გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება გაუქმდა.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა საქმის მასალებით დადგენილ შემდეგ უდავო ფაქტობრივ გარემოებებზე:

2009 წლის 8 ივნისს, დაახლოებით 19.30 საათზე, მოხდა ავტოსაგზაო შემთხვევა. ავტომანქანა მერსედესს სახელმწიფო ნომრით ...-ს მართავდა მოპასუხე ვ. ბ-ი, ხოლო მოსარჩელის კუთვნილ ავტომანქანა მერსედესს E-320-ს სახელმწიფო ნომრით ... – შ. ხ-ი;

2000 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს-ბენცი E320, სახელმწიფო ნომრით ..., რეგისტრირებულია ქ. ს-ის სახელზე;

1995 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს ბენცი E-320 სახელმწიფო ნომრით ... საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოში რეგისტრირებულია მოპასუხე ლ. ნ-ის სახელზე;

საკატრულო პოლიციის თანამშრომლის მიერ საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის ადგილზე შედგა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი ბდ ..., სადაც დაფიქსირდა ვ. ბ-ის მიერ საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევა. აღნიშნული ოქმი ვ. ბ-ს არ გაუსაჩივრებია და ძალაშია.

საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასების შედეგად საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოსარჩელის კუთვნილი ავტომანქანის დაზიანება გამოწვეულია მოპასუხე ვ. ბ-ის მართლსაწინააღმდეგო ბრალეული მოქმედებით, რის გამოც მას მოსარჩელისათვის მიყენებული ზიანის ასანაზღაურებლად უნდა დაკისრებოდა 9 419 ლარის გადახდა. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება არ უნდა დაკისრებოდა მოპასუხე ლ. ნ-ეს, ვინაიდან არ დგინდებოდა მისი ბრალი ზიანის მიყენებაში.

საქალაქო სასამართლოს ზემომითითებული დასკვნა დაეფუძნა შემდეგ მოტივებს:

სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, მგზავრების გადაყვანისა და ტვირთის გადაზიდვისათვის გათვალისწინებული სატრანსპორტო საშუალების მფლობელი, თუ მისი სატრანსპორტო საშუალების ექსპლოატაციას მოჰყვა ადამიანის სიკვდილი, დასახიჩრება ან ჯანმრთელობის მოშლა, ანდა ნივთის დაზიანება, ვალდებულია დაზარალებულს აუნაზღაუროს აქედან წარმოშობილი ზიანი. სატრანსპორტო საშუალების მფლობელი შეიძლება იყოს როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირი, რომელიც კანონიერი საფუძვლით ფლობს სატრანსპორტო საშუალებას. სატრანსპორტო საშუალების მფლობელი შეიძლება იყოს როგორც მისი მესაკუთრე, ისე – დამქირავებელი და სხვა. სატრანსპორტო საშუალების მფლობელად არ ჩაითვლება პირი, რომელიც მართავს სატრანსპორტო საშუალებას სატრანსპორტო მფლობელთან შრომითი ურთიერთობის საფუძველზე.

საქალაქო სასამართლოს მოსაზრებით, რამდენადაც მოცემულ შემთხვევაში ვ. ბ-ი თხოვრების საფუძველზე ფლობდა ლ. ნ-ის კუთვნილ ავტომანქანას და ექსპლოატაციას უწევდა მას, იგი აღნიშნული ავტომანქანის მფლობელად თვითონვე მოიაზრებოდა. აქედან გამომდინარე, სამოქალაქო კოდექსის პირველ ნაწილში გათვალისწინებული სატრანსპორტო საშუალების მფლობელად და ზიანის დადგომაში პასუხისმგებელ პირად

გვევლინებოდა ვ. ბ-ი. ამასთან, ვ. ბ-ს ლ. ნ-ისაგან ავტომანქანა გადაცემული ჰქონდა თხოვების ხელშეკრულების საფუძველზე და ამ ტრანსპორტის პირდაპირ მფლობელად ითვლებოდა.

საქალაქო სასამართლომ საქმის მასალებზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ მოსარჩელისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა შეადგენდა 9 419 ლარს, რომლის ანაზღაურება უნდა დაკისრებოდა მოპასუხე ვ. ბ-ს.

საქალაქო სასამართლომ უსაფუძვლოდ მიიჩნია მოთხოვნა მოპასუხე ლ. ნ-ის მიმართ სოლიდარულად ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების დაკისრების შესახებ, რაც შემდეგნაირად დაასაბუთა:

სამოქალაქო კოდექსის 998-ე მუხლის მიხედვით, თუ ზიანის დადგომაში მონაწილეობს რამდენიმე პირი, ისინი პასუხს აგებენ, როგორც სოლიდარული მოვალეები. ზიანისათვის პასუხს აგებს არა მარტო უშუალოდ მიმყენებელი, არამედ ისიც, ვინც დაიყოლია ან მისი ხელშემწყობი იყო, ასევე ისიც, ვინც შეგნებულად ისარგებლა სხვისთვის მიყენებული ზიანით.

საქალაქო სასამართლოს მოსაზრებით, არ არსებობდა გარემოებები, რაც ზემოაღნიშნული ნორმის თანახმად ლ. ნ-ისათვის სოლიდარული ვალდებულების დაკისრების საფუძველი გახდებოდა. ზიანის დადგომაში ლ. ნ-ის მონაწილეობა არ დგინდებოდა. მხოლოდ ის გარემოება, რომ მისი კუთვნილი სატრანსპორტო საშუალების ექსპლოატაციას მოჰყვა მოსარჩელის კუთვნილი ავტომანქანის დაზიანება, არ წარმოადგენდა მისთვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების საფუძველს (ტომი I, ს.ფ. 87-94).

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ქ. ს-მა, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება (ტომი I, ს.ფ. 101-112).

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 5 იანვრის გადაწყვეტილებით ქ. ს-ის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 1 ოქტომბრის გადაწყვეტილება შეიცვალა ლ. ნ-ისათვის თანხის დაკისრებაზე უარის თქმის ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, ქ. ს-ის სარჩელი ლ. ნ-ისათვის ვ. ბ-თან ერთად სოლიდარულად მის სასარგებლოდ 9 419 ლარის დაკისრების შესახებ დაკმაყოფილდა, გაუქმდა საქალაქო სასამართლოს 2009 წლის 1 ოქტომბრის გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-5 პუნქტი, რომელიც შეეხებოდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 18 ივნისის განჩინებით გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გაუქმებას.

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2000 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს-ბენცი E320, სახელმწიფო ნომრით ..., რეგისტრირებულია ქ. ს-ის სახელზე; 1995 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს ბენცი E-320 სახელმწიფო ნომრით ... რეგისტრირებულია მოპასუხე ლ. ნ-ის სახელზე; 2009 წლის 8 ივნისს, 19.30 საათზე, მოხდა ავტოსაგზაო შემთხვევა. ავტომანქანა მერსედესს სახელმწიფო ნომრით ...-ს მართავდა მოპასუხე ვ. ბ-ი, ხოლო მოსარჩელის კუთვნილ ავტომანქანა მერსედესს E-320-ს სახელმწიფო ნომრით ... – შ. ხ-ი; საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევა გამოიწვია ვ. ბ-ის მიერ საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევამ; მოსარჩელის კუთვნილი ავტომანქანის დაზიანების შედეგად შესაცვლელი ნაწილების ღირებულება შეადგენს 9419 ლარს; ვ. ბ-ს მართვის ქვეშ მყოფი ავტომანქანა გადაცემული ჰქონდა ლ. ნ-ისაგან თხოვების საფუძველზე.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს პასუხისმგებლობის საკითხის განსაზღვრისას უნდა

გამოყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილი. აღნიშნული ნორმის შესაბამისად, თუ პირი სატრანსპორტო საშუალებას იყენებს მფლობელის ნებართვის გარეშე, იგი ვალდებულია მფლობელის ნაცვლად ანაზღაუროს ზიანი. ამასთან, მფლობელი ვალდებულია ანაზღაუროს მიყენებული ზიანი, თუ სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება შესაძლებელი გახდა მისი ბრალის გამო. ამ ნაწილის პირველი წინადადება არ გამოიყენება, თუ მოსარგებლე მფლობელის მიერ დანიშნულია სატრანსპორტო საშუალების სამართავად, ან თუ ეს სატრანსპორტო საშუალება მას გადაცემული ჰქონდა მფლობელისაგან. ამდენად, მითითებული ნორმის პირველი წინადადება გამორიცხავს მფლობელის პასუხისმგებლობას, თუკი ნივთი მისი მფლობელობიდან გავიდა მისი ნებართვისა და ბრალის გარეშე. მფლობელის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საწინააღმდეგო დანაწესს ამკვიდრებს ამავე მუხლის ბოლო წინადადება. იგი დისპოზიციური ხასიათის დებულებაა, რომლის მიხედვით, მფლობელის პასუხისმგებლობის წარმოშობის ერთ-ერთ წანამძღვარს წარმოადგენს მფლობელის მიერ ნივთის მოსარგებლისათვის გადაცემა. ამასთან, ნორმის მიზნიდან გამომდინარე, მნიშვნელობა არა აქვს, მფლობელობა პირდაპირია თუ არაპირდაპირი. მთავარია, რომ ნივთის გადაცემა მფლობელის მიერ უნდა ხორციელდებოდეს მართლზომიერ საფუძველზე.

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოცემულ შემთხვევაში ვ. ბ-ის მიერ ავტომანქანით სარგებლობა ხდებოდა ლ. ნ-ისაგან მინიჭებულ ლეგიტიმურ საფუძველზე, თხოვების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლი სპეციალური ურთიერთობის მომწესრიგებელი ქცევის წესია და ერთგვარად საგამონაკლისო ხასიათის ნორმაცაა, იმდენად რამდენადაც განსაზღვრავს ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობის წარმოშობის საფუძველებს. სწორედ ამითაა განპირობებული, რომ პასუხისმგებლობა ზიანისთვის ყოველთვის ეკისრება სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ იყო ზიანის უშუალო მიმყენებელი, ვისი ბრალით იყო გამოწვეული ზიანი. პასუხისმგებლობის ამ წესით განსაზღვრა და პასუხისმგებელ სუბიექტთა სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილით დადგენილი კლასიფიკაცია განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ ავტოსატრანსპორტო საშუალება წარმოადგენს მომეტებული საფრთხის წყაროს, რა დროსაც ადამიანის მხრიდან მისი გამოყენების შემთხვევაში სრული და გარანტირებული კონტროლის განხორციელება შეუძლებელია და ექსპლოატაციისას ადამიანისა თუ ნივთისადმი რაიმე სახის ზიანის მიყენების გარკვეული შესაძლებლობა ყოველთვის არსებობს. სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის გამოყენება სწორედ იმ შემთხვევაში ხდება, როდესაც ზიანი გამოწვეულია ნივთის იმ თვისებებით, რის გამოც იგი მომეტებული საფრთხის წყაროს განეკუთვნება, ანუ, სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს მხოლოდ მაშინ დაეკისრება პასუხისმგებლობა, თუკი დარღვეულია მისი ექსპლოატაციის წესები. განსახილველ შემთხვევაში უდავოდ დგინდებოდა, რომ ზიანი ავტომანქანის მართვისას, გარე ფაქტორების ზემოქმედების გარეშე, ვ. ბ-ის, ანუ მოსარგებლის მიერ საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევამ გამოიწვია. აღნიშნული უკვე იძლეოდა დასკვნის საფუძველს, რომ ურთიერთობა უნდა მოწესრიგებულიყო სწორედ სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის შესაბამისად.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პასუხისმგებლობის სუბიექტთა დიფერენცირება სწორედ სამართალურთიერთობის იურიდიული ელემენტების გათვალისწინებით უნდა მომხდარიყო. ასე მაგალითად, იჯარის ხელშეკრულებისას ავტოსატრანსპორტო საშუალებით მიყენებული ზიანის შემთხვევაში პასუხისმგებლობა უნდა დაკისრებოდა მოიჯარეს, იმდენად რამდენადაც იჯარის ხელშეკრულებით მოიჯარე

მესაკუთრისამებრ ფლობს ნივთს, აღიჭურვება ნივთის მესაკუთრის უფლებებში და რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, ამგვარი ურთიერთობის ფარგლებში მისთვის გარანტირებულია (კანონის საფუძველზე) ნივთით სარგებლობის შედეგად მატერიალური სიკეთის მიღების შესაძლებლობა (სამოქალაქო კოდექსის 581-ე მუხლი). იჯარის ხელშეკრულება ორმხრივი ხელშეკრულებაა, მეიჯარესა და მოიჯარეს შორის თანმხვედრი უფლებებითა და მოვალეობებით. შესაბამისად, რადგან მოიჯარე უფლების თვალსაზრისით უთანაბრდება მესაკუთრეს, მანვე უნდა ზღოს მომეტებული საფრთხის წყაროს მიერ მიყენებული ზიანის ანაზღაურების ტვირთი, განსხვავებით თხოვების ხელშეკრულებისაგან, რომელიც თავისი იურიდიული ბუნებით ცალმხრივი ხელშეკრულებაა და ამ ხელშეკრულების ფარგლებში მოთხოვნის უფლება გააჩნია მხოლოდ გამნათხოვრებელს, ხოლო მონათხოვრეს აკისრია მხოლოდ ვალდებულებები (სამოქალაქო კოდექსის 615-622-ე მუხლები). ასეთ შემთხვევაში, როდესაც სამართალური თვითობას ჰყავს ერთადერთი მოთხოვნის მქონე სუბიექტი, ნივთის განათხოვრების შედეგად დამდგარი ზიანის რისკის მატარებელი სწორედ გამნათხოვრებელია, ანუ მოთხოვნის კრედიტორი.

ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ ვ. ბ-ზე ავტომანქანის განათხოვრებით ნივთის მესაკუთრე ლ. ნ-ეს შეუნარჩუნდა ავტოსატრანსპორტო საშუალების ექსპლოატაციით მოსალოდნელი რისკიც და მის შედეგზე პასუხისმგებლობაც და მფლობელობის გადაცემით იგი მონათხოვრე ბ-ზე არ გადასულა. ასეთ ვითარებაში, მართალია, არ არსებობდა სოლიდარული პასუხისმგებლობის საფუძვლები, მაგრამ, იმდენად, რამდენადაც ვ. ბ-ს არ გაუსაჩივრებია საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, სააპელაციო სასამართლო მოკლებული იყო შესაძლებლობას, მის მიმართ გადაესინჯა გადაწყვეტილება. სააპელაციო სასამართლომ გაითვალისწინა ის გარემოებაც, რომ ერთი და იგივე ქმედებისათვის დაუშვებელი იყო ორმაგი პასუხისმგებლობა, კერძოდ, სარჩელით მოთხოვნილი თანხა არ შეიძლებოდა დამოუკიდებლად ორ სხვადასხვა პირს დაკისრებოდა სრული მოცულობით (ლ. ნ-ესაც 9 419 ლარი და ვ. ბ-საც 9 419 ლარი პერსონალურად). შესაბამისად, ლ. ნ-ეს ვ. ბ-თან ერთად სოლიდარულად უნდა დაკისრებოდა 9 419 ლარი (ტომი II, ს.ფ. 42-52).

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ლ. ნ-ემ, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და საქმეზე ახალი გადაწყვეტილების მიღება, რომლითაც ქ. ს-ის მოთხოვნა ლ. ნ-ისათვის თანხის სოლიდარულად დაკისრების შესახებ არ დაკმაყოფილდება.

კასატორის მოსაზრებით, სასამართლოს მოცემული დავის გადაწყვეტისას არ უნდა გამოეყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილი, რამდენადაც ავტოსაგზაო შემთხვევის მომხდენი სატრანსპორტო საშუალების იურიდიული მფლობელი სწორედ ვ. ბ-ია. ამ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს უნდა გამოეყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 158-ე მუხლი, რომლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე, ლ. ნ-ე არის ნივთის მესაკუთრე და არა მფლობელი, რაც გამორიცხავს სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენებას.

კასატორი აღნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლომ პასუხისმგებლობა დააკისრა მესაკუთრეს, რაც არასწორია, რადგან პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროს იმ სატრანსპორტი საშუალების იურიდიულ მფლობელს, რომლის ექსპლოატაციასაც მოჰყვა შემთხვევა და შესაბამისად, არ არსებობს სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის გამოყენების იურიდიული საფუძველი. ლ. ნ-ე არ წარმოადგენს ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელ პირს, ვინაიდან მისი პასუხისმგებლობა ზიანის მიყენებაზე დადგებოდა მაშინ, ავტომანქანა მართვის მოწმობის არმქონე პირისათვის რომ გადაეცა. კასატორი აღნიშნავს, რომ მისი მხრიდან არ არსებობს ზიანის შემადგენლობა: ზიანის მიყენების ფაქტი, გამოწვეული მისი მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით, ბრალი და

მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებასა და ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირი (ტომი II, ს.ფ. 73-79).

### ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ლ. ნ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე საკასაციო სასამართლო დადასტურებულად მიიჩნევს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილ შემდეგ გარემოებებს:

2000 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს-ბენცი E320, სახელმწიფო ნომრით ..., რეგისტრირებულია მოსარჩელე ქ. ს-ის სახელზე;

1995 წელს გამოშვებული ავტომანქანა მერსედეს ბენცი E-320, სახელმწიფო ნომრით ..., რეგისტრირებულია მოპასუხე ლ. ნ-ის სახელზე;

2009 წლის 8 ივნისს, 19.30 საათზე, მოხდა ავტოსაგზაო შემთხვევა, რის შედეგად დაზიანდა ქ. ს-ის კუთვნილი ავტომანქანა. მას მართავდა შ. ხ-ი, ხოლო ლ. ნ-ის კუთვნილ ავტომანქანა მერსედესს – მოპასუხე ვ. ბ-ი;

საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევა გამოიწვია ვ. ბ-ის მიერ საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევამ;

მოსარჩელის კუთვნილი ავტომანქანის დაზიანების შედეგად შესაცვლელი ნაწილების ღირებულება შეადგენს 9419 ლარს;

დადგენილია ასევე, რომ ვ. ბ-ი საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის დროს ავტომანქანით სარგებლობდა ლ. ნ-ისაგან მინიჭებულ ლეგიტიმურ საფუძველზე, თხოვების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე.

სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის პირველი წინადადების თანახმად, თუ პირი სატრანსპორტო საშუალებას იყენებს მფლობელის ნებართვის გარეშე, იგი ვალდებულია, მფლობელის ნაცვლად აანაზღაუროს ზიანი. ამავე ნორმის მესამე წინადადების თანახმად, ამ ნაწილის პირველი წინადადება არ გამოიყენება, თუ მოსარგებლე მფლობელის მიერ დანიშნულია სატრანსპორტო საშუალების სამართავად, ან თუ სატრანსპორტო საშუალება მას გადაცემული ჰქონდა მფლობელისაგან.

აღნიშნული ნორმის მიზნებიდან გამომდინარე, სატრანსპორტო საშუალების მფლობელად მიიჩნევა პირი, რომელიც იურიდიული საფუძველით ახორციელებს ნივთზე ფაქტობრივ ბატონობას. იმ შემთხვევაში, თუ პირი, რომელიც იყენებს სატრანსპორტო საშუალებას მისი მფლობელის ნებართვის გარეშე (არამართლზომიერი მფლობელი), სხვას მიაყენებს ზიანს ამ სატრანსპორტო საშუალების გამოყენებით, სამოქალაქო პასუხისმგებლობა დაეკისრება ამ პირს (არამართლზომიერ მფლობელს) და არა სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს. სწორედ ასეთ რეგულირებას შეიცავს 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის პირველი წინადადება. ამასთან, მფლობელი ვალდებულია აანაზღაუროს მიყენებული ზიანი, თუ სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება შესაძლებელი გახდა მისი ბრალის გამო, რასაც ითვალისწინებს 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მეორე წინადადება. სხვა შემთხვევაა, როდესაც მფლობელის მიერ მოსარგებლისათვის სატრანსპორტო საშუალების გადაცემა მართლზომიერია და სატრანსპორტო საშუალების ექსპლოატაციას მოჰყვება ზიანი. ასეთ შემთხვევაში 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მესამე წინადადება მიჯნავს მფლობელის ნებით სატრანსპორტო საშუალების სამართავად დანიშნული პირის მიერ ზიანის მიყენებას და მფლობელის



მიერ პირისათვის სხვა საფუძვლით გადაცემული სატრანსპორტო საშუალებით ზიანის მიყენებას. უნდა ვიგულისხმობთ, რომ მფლობელის ნებით სატრანსპორტო საშუალების გადაცემით მისი მიმღები ხდება მართლზომიერი მფლობელი, მაგრამ კანონი განსახილველი ნორმით მფლობელის ნების საფუძველზე სატრანსპორტო საშუალების მიმღებ პირად ვიგულისხმობს მოსარგებლეს, რომელსაც ამ ნორმის თანახმად არ ეკისრება პასუხისმგებლობა მის მიერ მიყენებული ზიანისათვის, 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის პირველი წინადადებით გათვალისწინებული შემთხვევის მსგავსად.

ამდენად, სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მესამე წინადადების თანახმად შესაძლებელია გამოვყოთ ორი შემთხვევა, როდესაც პასუხისმგებლობა ეკირება სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს: როდესაც მოსარგებლე მფლობელის მიერ დანიშნულია სატრანსპორტო საშუალების სამართავად, ან თუ ეს სატრანსპორტო საშუალება მას გადაცემული ჰქონდა მფლობელისაგან. ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა ენიჭება მომეტებული საფრთხის წყაროთი ზიანის მიყენების ინსტიტუტის თავისებურებას, რომლის შესაბამისად, სამოქალაქო პასუხისმგებლობა შეიძლება დაეკისროს პირს (მფლობელს), რომელიც არ წარმოადგენს ზიანის მიმყენებელს, არ მიუძღვის ბრალი ზიანის დადგომაში.

ზემოაღნიშნული განმარტების საფუძველზე საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მე-3 წინადადების საფუძველზე სწორად მიიჩნია ლ. ნ-ე, როგორც ავტოსატრანსპორტი საშუალების მფლობელი, მოცემულ შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურებაზე ვალდებულ პირად.

საკასაციო სასამართლო არ ზიარებს სააპელაციო სასამართლოს განმარტებას იმასთან დაკავშირებით, რომ მოცემულ საქმეზე არ არსებობდა ლ. ნ-ისა და ვ. ბ-ის სოლიდარული პასუხისმგებლობის საფუძვლები. ავტოსატრანსპორტო შემთხვევით დაზარალებულ პირს არ ეკრძალება, სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილით ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა ერთობლივად წაუყენოს როგორც ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელს, რომელიც ზიანის მიმყენებელია 999-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მესამე წინადადების საფუძველზე, ისე – სატრანსპორტო საშუალების მოსარგებლეს, რომელიც ბრალეულად მოქმედებდა და ზიანის მიმყენებელია 992-ე მუხლის საფუძველზე. ამ შემთხვევაში სახეზეა მოვალეთა სიმრავლე ვალდებულებაში, ვალდებულებათა ერთიანობა, როდესაც ყოველ მოვალეს თავისი საკუთარი ვალდებულება აკისრია კრედიტორის წინაშე, მაგრამ ისინი ერთმანეთთან ისეა დაკავშირებული, რომ ქმნის სოლიდარულ ვალდებულებას. თუმცა აღნიშნული გარემოება არ წარმოადგენს საკასაციო საჩივრის დავის საგანს, მოცემულ გარემოებას არ გამოუწვევია საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა, რამდენადაც ვ. ბ-ს არ გაუსაჩივრებია საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება და სააპელაციო სასამართლოს მის მიმართ არ გადაუსინჯია გადაწყვეტილება.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო არ აკმაყოფილებს ლ. ნ-ის საკასაციო საჩივარს და უცვლელად ტოვებს სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას.

## **ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:**

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

**და ა ა დ გ ი ნ ა:**

ლ. ნ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;  
უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა  
პალატის 2010 წლის 5 იანვრის გადაწყვეტილება;  
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.